

TRUMP ve MONROE DOKTRİNİ 2.0

Doç. Dr. Anıl Çağlar ERKAN

Seçilmiş Başkan Trump'ın Batı Yarımküreyi ABD nüfuzunun bir alanı olarak görme taahhüdü, James Monroe tarafından 1823'te dile getirilen ve ABD dış politikasını yirminci yüzyılın başlarında ve daha sonra Soğuk Savaş döneminde önemli ölçüde etkileyen stratejik bir çerçeve olan Monroe Doktrini'nin yeniden canlandığını gösteriyor. Öyle ki Trump'ın açıklamaları, yarımkürede tartışmasız egemenliğin sürdürülmesinin, Monroe Doktrini'nin temelini oluşturan aynı ikili hedeflerle motive edilen “Önce Amerika” doktrininin merkezinde olacağını ima ediyor: dış güçlerin müdahalesini engellemek ve bölge içindeki algılanan düzensizliği hafifletmek.

Hem Savunma Mekanizması Hem de Politik Araç

Tarihsel süreçte yaşananlar Monroe Doktrini'nin yalnızca bir savunma mekanizması olarak değil, aynı zamanda iddialı bir dış politika aracı olarak kullandığına işaret etmektedir. Bu doğrultuda örneğin 1845'te Başkan James K. Polk, Teksas'ın “Amerika Birleşik Devletleri'nden üstün bir yabancı gücün ittifakına veya himayesine girmemesini” sağlamak için bu bölgeyi ilhak etmiş, sonraki yıl ise Meksika ile askeri müdahaleyi haklı çıkarmak için doktrini daha da geliştirmiştir. Öyle ki bu durum Kaliforniya ve Güneybatı Amerika'nın ABD tarafından yönetilen bölgeler haline gelmesiyle sonuçlanmıştır. Bununla birlikte 1867'de de Andrew Johnson, Alaska'nın satın alınmasını meşrulaştırmak için doktrini kullanmıştır. Bu kapsamda daha birçok benzer örneğin varlığı söz konusudur.

Trump 2.0 ve Grönland

Amerika'nın genelde yakın bölgesini, özelde ise Grönland'ı topraklarına katma düşüncesi sağ popülist Trump'la ilk kez ülkenin gündemine gelmiyor. Bu talebin geçmişi 1823 yılında dönemin Başkanı James Monroe'nun, Batı Yarım Küreyi ABD'nin nüfuz alanı olarak görme düşüncesine dayanan, emperyalist doktrine dayanıyor. Her ne kadar doktrinde, ada isim olarak zikredilmese dahi, Avrupa sömürgeciliğine karşı Kuzey topraklarının genişletilmesi fikri ortaya atılıyor. Bu yönüyle, Trump'ın Panama ve Kanada'ya ilave olarak dünyanın en büyük adası Grönland'ı da Amerika'ya katma düşüncesi Monroe Doktrini'nin yeniden canlanmasına işaret ediyor. Trump'ın malum açıklamaları “Önce Amerika” yaklaşımının -Batı yarım kürede hakimiyet öngören- Monroe Doktrini'nin iki saikiyle örtüşmektedir: Dış güçlerin müdahalesini önlemek ve bölgede algılanan kaosu azaltmak.

Trump'ın Grönland'a artan ilgisi hatta giderek tehditkar hale gelmesi Ada'yı jeopolitik ve jeostratejik açıdan önemli hale getiren bir takım hususlarla ilişkilendirilmektedir. Grönland'ın kritik mineraller bakımından zengin oluşu ve Arktik bölgesinde her geçen gün giderek daha

kullanılabilir hale gelen deniz ulaşım yollarını bu kapsamda ele almak mümkündür. Ancak söz konusu hususlar Trump'ın asıl gayesinin sadece bir bölümüdür. Zira Trump söz konusu zenginliklere erişim sağlarken aynı zamanda Çin gibi bölgeye yönelik ilgisi giderek daha da artan bir takım aktörleri oyunun dışında bırakmaktır. Bu doğrultuda Trump'ın atmış olduğu adımları Monroe Doktrini 2.0 olarak nitelendirmek mümkündür.